

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

קו.

עין משפט
נר מצוה

ואם היה זקן, וראוי לעבודה כדמפרש לקמן ואין ראוי לאכילה: **נוטפה**. להקריב: לכל כהן שירצה. דהאילו דהוא חזי לעבודה מצי לשויה שליח: ועבודתו עורה לאנשי משמר. דכיון דלא חזי לאכילה לא משוי שליח לאכילה: אכילה גסה. שנפשו קלה צה:

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר האי זקן או חולה היכי דמי אי דמצוי עבד עבודה עבודתה ועורה נמי תיהוי ידויה ואי דלא מצוי עבד עבודה שליח היכי משוי אמר רב פפא *שיכול לעשות על ידי הדחק עבודה דבי עבד ליה ע"י הדחק עבודה היא ומשוי שליח אכילה^א דבי אכיל על ידי הדחק אכילה גסה היא יאכילה גסה לאו כלום הוא משום הכי עבודתה ועורה לאנשי משמר אמר רב ששת יאם היה כהן טמא בקרבן צבור נותנה לכל מי שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר היכי דמי אי דאיכא טהורים טמאים מי מצוי עבדי ואי דליכא טהורים עבודתה ועורה לאנשי משמר הא טמאים ניהו ולא מצוי אכיל אמר רבא יאימא לבעלי מומין טהורין שבאותו משמר אמר רב אשי יאם היה כהן גדול אונן נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר מאי קמ"ל תנינא^ב כהן גדול מקריב אונן יואינו אוכל יואינו חולק לאכול לערב ס"ד אמרנא כי חס רחמנא עליה דכהן גדול לקרובי הוא אבל לשוויי שליח לא מצוי משוי קמ"ל: **בתני**^ג הגזול את הגר ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח שנאמר ויאם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו יהיה מעלה את הכסף ואת האשם ומת הכסף יתן לבניו והאשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לגדבה^ד נתן הכסף לאנשי משמר ומת אין היורשין יכולין להוציא מידם שנאמר ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה נתן הכסף ליהויריב ואשם לידעיה יצא אשם ליהויריב וכסף לידעיה אם קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה ואם לא יחזיר ויביא

דבי עבד ע"י הדחק עבודה היא. דלא מצינו צהנים פסול צהנים אלא דנתנו חכמים שיעור עד שירתם צהכל שוחטין (חולין ד' כד): **אכילה** גסה לאו כלום היא. מפיק (ו) מדרש לקיש דלמר צהחולין (יבמות ד' מ. וסס^א) האוכל אכילה גסה ציוס הכפורים פטור מלא^ב תענו וא"ת דצפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע (מיר דף כג. וסס) גבי הא דלמר רבה צר צר חנה אמר ר' יוחנן מאי דכתיב (ו) דליקים ילכו צם ופושעים יכשלו צם משל לשני צני אדם שאלו פסמיהם אחד אכלו לשם מזוה ואחד אכלו לשם אכילה גסה זה שאכלו לשם אכילה גסה ופושעים יכשלו צם א"ל ריש לקיש רשע קריה ליה נהי דלא עבד מזוה מן המזבח מזוה מיהא עבד משמע דלא ידי חובה וי"ל דהתם לא קאמר דלא אלא דלא מיקרי רשע ועוד דהתם לא מיירי באלו אכילה גסה ממנא אלא כלומר שאין אוכלו לשם פסח אלא כדי להיות שבע שבע דלא קאמר אכילה גסה אלא לשם אכילה גסה ועי"ל דשמי אכילות גסות קנין: **אי דאיכא** טהורין טמאין מי מצוי עבדי. לרז ששת פריך דשמעין ליה לרז ששת דלמר צפ"ק דיומא (דף ו'): טומאה דחיה צצבור ואי איכא טמאים וטהורין לא מצי עבדי טמאים ואיכא דפליגי התם איכא דטומאה הותרה צצבור ואפי' אכלו טמאים וטהורים מצי עבדי טמאים:

[א] **לבעלי** מומין טהורין. תימה ועורה אמאי הויה לבעלי מומין: **תנינא** כ"ג מקריב אונן. תימה אמאי לא פריך נמי לרז ששת תנינא טמא מותר צקריב ליצור:

למאי נ"מ לאפוקי ממתניתין. תימה אמאי לא קאמר לאפוקי מדרבא דקאמר לעיל: **או** אינו אלא המושב זה בפ"א. תימה היכי מ"ל זה כפל והלא אין מתחייב כאן אלא צהדלמו [א] דכתיב והתודה וכפל לא מחייב צהדלמה: **או**

אשם אחר שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא ינתן את הקרן ולא נתן את החומש אין החומש מעכב: **גמ'** ת"ר אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה איל ולמאי נפקא מינה לאפוקי מדרבא דאמר רבא גזול הגר שהחזירו בלילה לא יצא החזירו חצאין לא יצא מ"ט אשם קרייה רחמנא כשהוא אומר מלבד איל הכפורים הוי אומר אשם זה קרן תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה חומש למאי נפקא מינה לאפוקי ממתניתין דתנן נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש אין החומש מעכב אדרבה חומש מעכב כשהוא אומר והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הוי אומר אשם זה קרן תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש ובגזול הגר הכתוב מדבר או אינו אלא המושב זה כפל ובגניבת הגר הכתוב מדבר כשהוא אומר והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הרי בממון המשתלם בראש הכתוב מדבר גופא * אמר רבא גזול הגר שהחזירו בלילה לא יצא החזירוהו חצאין לא יצא מאי טעמא אשם קרייה רחמנא ואמר רבא גזול הגר שאין בו שוה פרוטה לכל כהן וכהן לא יצא ידי חובתו מ"ט דכתיב האשם המושב עד שיהא השבה לכל כהן וכהן בעי רבא אין בו למשמרת יהויריב ויש בו למשמרת

למשמרת א"ל לאפוקי ממתניתין דתנן אין החומש מעכב יומא דלרבה חומש מעכב דאשם קרייה רחמנא לזון קרצן כשהוא אומר כו': משתלם בראש. קרן לצדו שהוא ראש: לל כהן וכהן. שזמשמר ומוסיף משלו עוד להשלים: אין צו. שוה פרוטה לכל משמר יהויריב ויש צו שוה פרוטה לכל משמר ידעיה שהן מועטין מהו:

אם היה הכהן. של המשמר טמא ויש לו קרבן צבור להקריב: **נוטפה**. לכל כהן שירצה. דהאילו דהוא יכול להקריבו דהא קרבן צבור דוזה את הטומאה שליח נמי מצי עבדי. קרבן צבור צא צטומאה ואין נאכל צטומאה צביד צולין (פסחים ד' עו): אי **דאיכא טהורין**. צההוא משמר: **טמאים** מי מצי עבדי. וכיון דלא מצי עבדי שליח היכי משוי: **לבעלי מומין טהורין**. מתחלקת דקיימא לן (זבחים ד' נח): א"ל חולק ואפי' בעל מום צקדשים וצמחנות: **אם היה כהן גדול אונן**. ויש לו קרבן עצמו להקריב: **נוטפו** לכל כהן שירצה. דכיון דכהן גדול מקריב אונן (ו) דכתיב לאציו ולאמנו לא יטמא ומן המקדש לא יצא אם מת אציו ואמנו דהוי אונן אפילו הכי מקדשו לא יצא ולא יחלל כלומר דעבודתו שיעבוד צאנינות לא מתחלל הא אחר הדיוט שלא יצא חילל: ואינו חולק לאכול לערב כשתחלק צאנינות דאנינות לילה דרבנן דאנינות דאורייתא אינו אלא יום מיתה דכתיב (עמוס ה) ואחרייתם כיום מר אלמא אין מיריות אלא יום אחד: **בתני**^ג היה מעלה את הכסף ומת. דרך: **הכסף** יתן לנניו. של גזול דהא וזה ציה ממינת הגר אלא דצעי למעבד השבה כי היכי דמיהוי ליה כפרה אשכזעיתא והשתא תו ליכא כפרה כיון דמית ליה: **האשם** ירעה. דהוי אשם שמתו צעלי וקיי"ל (ו) לקמן כל צצחטא מתה צאשם רועה: **לנדבה**. לשופרות קין המוצא עולות צצר לשם ועורות לכהנים: משמרת יהויריב ראשונה: לכל המשמרות ושל ידעיה אחריה: **נתן**. הגזול את הכסף ליהויריב צמשמרתו ואח"כ נתן אשם לידעיה צמשמרתו: **יאל**. כדמפרש ואזיל שהמביא גזילו עד שלא הביא קרבן אשמו יאל וזה וזה צשלו וזה צשלו: **אם קיים האשם** יקריבוהו בני ידעיה. דקנסיהו ליהויריב להחזיר האשם דשלל דקין עבד צני יהויריב דקצול אשם מקמי כסף ולידעיה ליכא למקנס מדי צמשמר ידעיה קציל. ור' יהודה דפליג אצרייתא בגמרא (ק"א).

צמתניתין מודה: **נתן** הקרן. לכהנים אין החומש מעכב מלהקריב את האשם אם לא נתן עדיין ולצדק (י) נתן: **גמ'** או אינו אלא אשם זה איל אשם ומושב זה קרן: **ולמאי** י"מ. דהא ממה נפשך תרייהו קאמר קרא תיפוק ליה מינה לאפוקי מדרבא דלמר דאשם קרייה רחמנא לקרן ומה אשם אינו צא בלילה דכתיב (ויקרא ו) ציוס צומו ואינו צא לחצאין אף קרן כו': כשהוא אומר מלבד

איל הכפורים הוי אומר אשם. דרישא קרן הוא: או אינו אלא אשם זה חומש. ומושב זה קרן וי"מ לאפוקי ממתניתין דתנן אין החומש מעכב יומא דלרבה חומש מעכב דאשם קרייה רחמנא לזון קרצן כשהוא אומר כו': משתלם בראש. קרן לצדו שהוא ראש: לל כהן וכהן. שזמשמר ומוסיף משלו עוד להשלים: אין צו. שוה פרוטה לכל משמר יהויריב ויש צו שוה פרוטה לכל משמר ידעיה שהן מועטין מהו:

- [א] לעיל ט' שבת ע"א.
[ב] זבחים נט. יומא יג.
[ג] מ"ק ד': הוריות יג. מוס'.
[ד] זבחים פ"א. [ה] ויקרא כא.
[ו] ד"ה א' כד.
[ז] ל"ל נתן ועי' חייט.
[ח] ד"ה אכילה. [ו] ל"ל.
[ט] ויעי' תוספות פסחים ק': ד"ה דלמא ותוספות יבמות מ. ד"ה אכילה ומוס' מיר כג. ד"ה פסח.

הגהות הב"ח

- [א] במשנה נתן הכסף לאנשי משמר ומת. י"ב פירוש מת קודם שהקריבו הקרבן: (ג) רש"י ד"ה נותנו לכל כהן שירצה דכ"ג מקריב אונן משוי נמי שליח הס"ד ואח"כ מ"ה ועבודתה ועורה לאנשי משמר דהוא אינו ראוי להחליק הלכך שליח נמי לא מצוי משוי הס"ד ואח"כ מ"ה מקריב אונן דכתיב: (ג) ד"ה האשם וכו' וקיימא לן. י"ב ע"פ ט"ז דף זה: (ד) תוס' ד"ה אכילה וכו' מפיק לה ריש לקיש בהחולין וקאמר האוכל: (ה) בא"ד מאי דכתיב כי ישרים דרכי ה' דליקים ילכו:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא. כעין זה צבי"מ דף קט ע"ב גופא א"ר מנימוי וכו' גופא מקובלת שם כתב צשם הראש"ש אפי' שלא חידש דבר קאמר גופא משום דצעי ממיר אחריתי ודעותה צצק הגזול וכו':

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה לבעלי וכו' עד סה"ד מוסגר צצ"ח עגולה למחקו (ועי' צצ"ח ודלא כספ"י):

הגהות מהר"ב

רנשבורג [א] תוס' ד"ה או אינו וכו' דכתיב והתודה וכפל לא מחייב. עי' שו"ת מקובלת ודיוק:

קעו א מ"י פ"ד מהל' כלי המקדש הל' ח: קעו ב מ"י פ"י מהל' מעשה קבנות הלכה י':

קעא ג ד מ"י פרק המהלות כלי המקדש הלכה ט ועי' צהשנות וצ"מ: קעב ה מ"י שם הלכה י סמך עשין קע: קפ ו מ"י פ"צ מהלכות ציאת המקדש הלכה ו ופרק ד מהלכות כלי המקדש הלכה י: קפא ז ח מ"י פ"צ מהל' ציאת המקדש הלכה ח: קפב ט מ"י פ"ח מהל' גולה הלכה ד ה: קפג י מ"י שם הל' י: קפד כ מ"י שם הלכה יא: קפה ל מ"י שם הלכה יב: קפו מ מ"י שם הלכה יג: קפז ס מ"י שם הלכה יד: קפח ע מ"י שם הלכה יז:

תורה אור השלם

- ואם אין לאיש גאל לקשיב האשם אציו האשם המושב לזן לבחן מלבד איל דכפריים אשר יכפר בו ע"ה.
- ואיש את קדשיו לו ידיו איש אשר ימן לבחן מברכה ה י יקרה.
- והתורה את חטאתם אשר עשו וקשיב את אשמו בראשו וחמישיתו יסף עליו ונתן לאשר אשם לו: במדבר ה ז

מוסף רש"י

כהן גדול מקריב אונן. דהתנא שריה דכתיב לאציו ולאמנו לא יטמא ומן המקדש לא יצא ולא יחלל וגר' ודכתיב ליה צצחטא קדשיו (זבחים טו) צמת אציו ואמנו, שאינו צריך ללאת מקדשו כלל ויכול להיות עומד ומקריב, צ לא חילל עבודתו צקר, ומינה ילפינן הא כהן הדיוט שלא יאל חילל (יומא יג) ובעי"ז וצח"ס צצ. ואינו חולק לאכול לערב. כשפטר מלמעומו (זבחים טס) שלא הותרה כהן אלא עבודה, וקדשים אסורים לאונן, קל וחומר ממעשר הקל שאמרה מורה לא אכלתי צצוי ממנו (יומא יג). כשהוא אומר מלבד איל הכפורים. זה איל אשם שמיא על שנוטת שקר שצנעו (ערוך כח).